

1984/85:93

Fredagen den 1 mars

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 21 februari.

2 § Talmannen meddelade att *Nic Grönvall* (m) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Sven Skoglunds uppdrag som ersättare upphört.

3 § Svar på fråga 1984/85:376 om sysselsättningen i Gävleborgs län

Anf. 1 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Gunnel Jonäng har frågat mig om regeringen är beredd att stärka sysselsättningen i Gävleborgs län och därvid bl. a. värna plywoodindustrin i Hälsingland och de anställda där.

Bakgrunden till frågan anges vara att marknadssituationen är sådan att en nyetablering i plywoodindustrin kan medföra nedläggning av någon av de fem befintliga plywoodfabrikerna i Sverige, varav fyra finns i Hälsingland.

Jag förmodar att frågan i huvudsak är föranledd av de planer som Mälarpoly AB har på att etablera en plywoodfabrik i Hallstahammar. För denna etablering har sökts dels tillstånd att förbruka viss mängd träfiberråvara, dels lokaliseringsstöd och industrigarantilån. Jag kan meddela Gunnel Jonäng att regeringen i går, den 28 februari, lämnade Mälarpoly AB tillstånd till den planerade plywoodtillverkningen och att för denna förbruka erforderlig mängd träfiberråvara. Jag kan också nämna att den ansökan om statligt stöd som varit under beredning inom industridepartementet har återkallats av bolaget.

Vad beträffar frågan i övrigt är jag väl medveten om att arbetsmarknaden i delar av Gävleborgs län är besvärlig. Regeringen har uppmärksammat dessa problem och ökat på de resurser som ställts till länsstyrelsens i Gävleborgs län förfogande för regionalt utvecklingsarbete. Beloppet, som under innevarande budgetår uppgår till 26 milj. kr., kan användas bl. a. till lokaliseringsbidrag för industriinvesteringar som skapar sysselsättning. Därutöver har länsstyrelsen möjlighet att lämna lokaliseringslån. Härför uppgår beslutsramen för länsstyrelsen till 15 milj. kr. Vidare har länets utvecklingsfond

Om sysselsättningen i Gävleborgs län

resurser att finansiera industriprojekt. Industriverket och regeringen har, om större projekt blir aktuella, resurser att finansiellt medverka.

Jag vill slutligen erinra om att regeringen under sommaren 1984 beviljade ett privat regionalt investmentbolag, Gävleborgs Invest AB, statlig garanti för ett lån på 2 milj. kr. och ett lån på 8 milj. kr. på fördelaktiga villkor. Bolaget skall i huvudsak verka i Gävleborgs län för att utveckla länets företagsamhet.

Anf. 2 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Regeringen har således lämnat Mälarply AB tillstånd till den planerade plywoodtillverkningen.

Beslutet visar, som jag ser det, att Gävleborgs län inte har mycket att hoppas på av den här regeringen. Regeringen har fattat ett beslut; det är negativt för Hälsingland, för plywoodindustrin och för de anställda i den. Regeringen spelar onekligen hasard med arbetstillfällena och de anställda inom plywoodindustrin.

Låt mig först säga, herr talman, att det är viktigt med insatser där arbetslöshet finns. Under alla mina år i riksdagen har jag solidariskt ställt upp för olika orter och län i landet. Jag måste ha rätt att kräva insatser också till mitt eget län när detta behövs. Jag kan inte acceptera att arbetslöshet flyttas från en ort till en annan. Gävleborgs län är ett av de län som drabbats hårdast av arbetslösheten. Fyra av de fem plywoodfabrikerna ligger i Hälsingland – i Ljusne, Hassela, Edsbyn och Iggesund.

Ljusne ligger i Söderhamns kommun, och i den kommunen har under de senaste åren en avtappning av arbetstillfällen skett med mellan 1 500 och 2 000. Sysselsättningen i länet behöver stärkas, inte försvagas.

Hur har regeringen kunnat besluta om råvarutillstånd? Man kan inte begära att en regering skall kunna alla frågor, men den bör åtminstone kunna lyssna. Det är många som sagt att någon ny plywoodframställning inte bör ske just med tanke på råvartillgången. Stora Kopparberg säger t. ex. att råvaruanskaffning av den här aktuella omfattningen skulle få negativa effekter för övrig skogsindustri i regionen. Det skulle drabba små och medelstora sågverk. Fabrikerna i Edsbyn och Ljusne skulle omedelbart få ökad konkurrens om i första hand furutimmer. Svenska Plywoodföreningen bedömer att det, utifrån uppgifter i skogstaxeringen, inte kommer att finnas tillräckligt mycket virke av lämplig kvalitet inom de områden som ansökan avser. Vid en virkesbrist blir det alltså ökad konkurrens om råvaran i Gävleborg och Dalarna. Domänverket har också påtalat den bristande råvarutillgången.

Läget är alltså oroande, och regeringen har nu öppnat möjligheterna för en ny etablering av plywoodtillverkning. Kommer den till stånd är det på regeringens ansvar. Vi vet, inte bara tror, att en sådan etablering obönhörligen leder till nedläggning av någon nu existerande fabrik.

Jag vill ställa en fråga till industriministern:

Bryr sig industriministern verkligen om huruvida vi har jobb i Hälsingland eller inte?

Anf. 3 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Min förmodan, att fru Jonängs fråga först och främst var föranledd av planerna på att etablera en plywoodfabrik i Hallstahammar, var alltså välgrundad. Fru Jonäng har i sitt inlägg helt uppehållit sig vid denna fråga.

Vad regeringen i går gjorde var att ge ett råvarutillstånd. Det var det enda självklara ställningstagandet efter det att berörda departement hade prövat frågan på de grunder enligt vilka det går att pröva ett råvarutillstånd. Flera instanser, bl. a. skogsstyrelsen, hade tillstyrkt ett sådant råvarutillstånd.

Jag känner väl till protesterna, men de har inte gällt råvarutillståndet, de har gällt frågan om det var rimligt att med lokaliseringsstöd subventionera en etablering av en fabrik i Hallstahammar. Beträffande lokaliseringsstöd och industrigarantilån i detta fall har det sökande företaget efter kontakter med industridepartementet tagit tillbaka ansökan. Nu får företagets egna marknadsbedömningar avgöra om man vill starta en tillverkning i Hallstahammar eller ej.

Sedan glömmar fru Jonäng bort en sak, utöver det faktum att man inom marknadssystemets ram ändå måste få tillgång till och möjlighet att starta verksamhet och företag. Centern talar ju ofta om fri företagsamhet och om människors möjligheter att etablera företag. Men det kan ju inte vara rimligt att man skall få göra det hur som helst med statliga subventioner. Det är detta som regeringen har ställt sig avvisande till.

Den andra frågan som jag pekat på är att den svenska produktionen av plywood i dag bara svarar för 32 % av konsumtionen i Sverige – vi har alltså en betydande import. 1984 producerades det enbart 63 000 kubikmeter i Sverige, medan vi importerade över 105 000 kubikmeter. Detta förhållande måste också tillmätas betydelse när man bedömer denna fråga.

Anf. 4 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt hur industriministern har läst de olika remissvaren och yttrandena som har kommit in när det gäller den här frågan, eftersom protesterna verkligen har gällt råvarutillgången. Jag har redan räknat upp ett flertal företag och föreningar av olika slag, bl. a. domänverket, som har sagt att det inte är rimligt att etablera någon ny industri när vi inte har en bättre råvarutillgång än vad som är fallet.

Regeringen kan knappast berömma sig av, tycker jag, att inte ha gett något lokaliseringsstöd. Det finns ju inte längre någon sådan ansökan att besluta om.

Industriministern, det är klart att vi skall ha en fri företagsamhet, men det kan ändå inte vara på det viset att detta skall ske på andra företags bekostnad och inverka på möjligheterna till jobb för dem som är anställda i dessa företag.

Industriministern känner väl till marknaden för plywood och att det är stora problem där. Det har skett en nedgång i konsumtionen i Sverige av s. k. K-plywood, och det beräknas ske en fortsatt minskning av konsumtionen på grund av den minskade byggnadsverksamheten och på grund av andra och

Nr 93

**Fredagen den
1 mars 1985**

*Om sysselsättning-
en i Gävleborgs län*

billigare skivmaterial. Den internationella marknaden är också problematisk. Det finns ett överutbud på plywood, och det gör priserna låga. Under 1983–1984 har fem plywoodfabriker lagts ned på grund av dålig lönsamhet.

När det råder överutbud och andra svårigheter på marknaden tycker jag det är orimligt att etablera ny produktion. Dessutom utnyttjar de befintliga anläggningarna i dag sin kapacitet till bara 60 %. Är det då inte rimligare att i första hand se till att utnyttja den befintliga kapaciteten, innan man går in i nyetableringar och medverkar till att flytta arbetslöshet från en ort till en annan?

Anf. 5 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Detta är ingen flyttning av arbetslöshet från en region till en annan. Jag är helt säker på att om fru Jonäng hade bott i Hallstahammar, hade jag i dag haft en omvänd debatt med henne här i kammaren. Så fungerar ju livet, och så ser också många riksdagsledamöter av naturliga skäl på sin uppgift – att företräda sin region. Men jag menar att man också bör se till den totala situationen och utvecklingen.

Jag vill återigen upprepa siffrorna för plywoodindustrin. I dag svarar den svenska produktionen för endast en tredjedel av det som vi konsumerar på den svenska marknaden. De nuvarande plywoodfabrikerna har utomordentligt goda möjligheter att förbättra och vidareutveckla sin produktion och öka marknadsföringen för att ta nya marknadsandelar. Vad har fru Jonäng emot att dessa företag får en sådan uppgift? Beträffande prövningen av råvarutillstånd vill jag säga att den sker enbart utifrån av riksdagen fastställda grunder – om råvaran bedöms räcka till för en sådan produktion – och de tre berörda departementen har gjort en sådan bedömning.

Däremot har industridepartementet ställt sig negativt till att med statliga subventioner, dvs. lokaliseringstöd, medverka till en etablering i Hallstahammar. Efter det beskedet har företaget tagit tillbaka sin ansökan. Det är ett klart och tydligt besked. En sådan etablering skall inte ske med statliga subventioner, utan det skall vara lika marknadsförutsättningar för att tillverka plywood på olika håll i landet.

Jag tycker det var onödigt av fru Jonäng att säga att regeringen skulle strunta i sysselsättningen. Det är tvärtom så att denna regering har gjort fler arbetsmarknadspolitiska, regionalpolitiska och industripolitiska insatser för Hälsingland och Gävleborgs län än någon regering tidigare.

Anf. 6 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag måste då fråga: Är det därför som vi har haft en befolkningsminskning och en större utflyttning under 1983 och 1984 än någonsin tidigare?

Jag upprepar: Jag ser till totaliteten, och det har jag alltid försökt göra i mitt arbete här i riksdagen. Men jag måste också ha rätt och möjlighet att värna om sysselsättningen i mitt eget län.

Råvaran bedöms från departementets sida vara tillräcklig, säger Thage Peterson – men branschen bedömer det inte så.

Om en nedläggning av plywoodtillverkningen i Hälsingland blir aktuell kan det för t.ex. Ljusne innebära att alla de tre enheter som Stora Kopparberg driver där – plywood- och komponentfabriken samt hyvleriet – kan komma att läggas ned. Det handlar om 220 personer som i så fall skulle friställas, eftersom dessa tre enheter hänger intimt samman med varandra.

Jag vidhåller: Detta kan skapa stora problem för sysselsättningen för de anställda i Hälsingland.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1984/85:395 om statligt stöd till verksamheten vid Småföretagsekonomi i Göteborg

Anf. 7 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Christer Eirefelt har frågat mig om jag har för avsikt att medverka till att verksamheten vid Småföretagsekonomi i Göteborg kan fortsätta.

Förutsättningarna för samverkan mellan högskolor och näringsliv har under det senaste decenniet successivt förbättrats. Närhet till forsknings- och utbildningsmiljöer har i allt större utsträckning blivit en viktig faktor vid lokalisering av företag. Genom etablerandet av de mindre högskolorna under 1970-talet finns nu förutsättningar för att i stora delar av landet bedriva ett samarbete mellan resp. regions näringsliv och högskola. Genom centrala och regionala initiativ har olika typer av samverkansformer skapats mellan näringslivet och högskolan. Denna utveckling har underlättat särskilt för många små företag att utvecklas och leva vidare.

Huvudansvaret för utveckling av utbildnings- och samverkansformer faller på utbildningsväsendet. Inom ramen för utbildnings- och forskningspolitiken har medel anslagits för olika typer av samverkansformer mellan högskolan och näringslivet. Det ankommer sedan på regionala myndigheter att prioritera mellan olika ändamål.

Som komplement till de åtgärder som kan genomföras inom ramen för högskolans resurser kan det vara angeläget att även från industri- och regionalpolitiska utgångspunkter stimulera till fördjupad samverkan mellan högskola och näringsliv. Länsstyrelserna disponerar särskilda medel för regionalt utvecklingsarbete och ansvarar för prioriteringen mellan olika ändamål. I den regionalpolitiska propositionen som regeringen i går lade på riksdagens bord föreslås att länsstyrelserna skall kunna disponera medel för projektverksamhet bl. a. för att stimulera teknikspridning och olika samverkansformer mellan högskola och näringsliv.

Anf. 8 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret. De åtgärder industriministern redogör för är bra och jag har ingenting att invända mot dem.

*Om statligt stöd till
verksamheten vid
Småföretagseko-
nomi i Göteborg*

Problemet med verksamheten vid Göteborgs universitet som går under benämningen Småföretagsekonomi är att den på något sätt faller mellan två stolar. Det faktum att den är så näringslivsinriktad ställer till bekymmer när det gäller att få fram resurser.

Jag tror mig veta att industriministern känner till verksamheten. Jag vill ändå redovisa varför jag tycker att det man utträttar i projektet är så intressant och varför jag anser att det är viktigt att undanröja de olika hinder som finns för denna typ av utbildning.

Kännetecknande för utbildningen är dels att den har en direkt inriktning på mindre och medelstora företag, dels att den i stor utsträckning bygger på att studenterna praktiserar ute i företagen. Ungefär halva tiden arbetar studenterna med ledningsfrågor och blir därför ofta en betydande resurs också för företaget. Redan under utbildningstiden förmedlar studenterna teknik och kunskap ut till företagen. I gengäld får de arbeta med alla de konkreta problem och möjligheter som finns ute i näringslivet. Studenterna lär sig av den verklighet som de möter. Det sker alltså hela tiden ett samspel mellan företag, studenter och lärarna på universitetet.

Många av oss är ju kritiska mot delar av högskoleutbildningen just därför att den är alltför storföretagsinriktad och bygger på en snäv specialisering. Företagsledaren i det mindre företaget däremot måste ha ett mycket brett register för att lyckas. Det är sådant kunnande man försöker ge vid den här utbildningen i Göteborg, och detta sker på ett framgångsrikt sätt såvitt jag har kunnat förstå efter att ha följt verksamheten.

Den nära anknytningen till näringslivet är ju vad vi eftersträvar i utbildningen. Men tyvärr har vi här ett exempel på hur det samtidigt ställer till problem. När det gäller att skaffa fram resurser, finns det inget egentligt fack att sortera in den här verksamheten i. Det är som om "systemet" bara klarar en sak i taget. Eftersom verksamheten är så näringslivsorienterad finns det inte tillräckligt med utbildningspengar till projektet, och eftersom det är fråga om utbildning är det svårt att vinna näringslivets gehör.

Jag har medvetet ställt min fråga till industriministern och inte till utbildningsministern. Jag tycker nämligen att verksamheten vid Småföretagsekonomi i Göteborg – och i rättvisans namn några liknande utbildningar på andra håll i landet, bl. a. i Linköping och Växjö – bör kunna få en mycket stor betydelse för utvecklingen i våra mindre företag.

Anf. 9 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag känner väl till det här projektet, och jag delar Christer Eirefelts uppfattning att det är intressant. Jag vill gärna också slå fast att det är av industripolitiskt intresse att projektet kan få fortsätta och utvecklas.

Enligt de förslag som lades fram i går i den regionalpolitiska propositionen kommer regeringen att disponera särskilda medel för att stödja teknikspridningsprojekt. Det är sagt att stöd skall kunna ges om projekten främjar utvecklingen i regionalpolitiskt prioriterade regioner. Medlen är i första hand avsedda för initialstöd och försöksverksamhet. Jag vill peka på att det finns regioner i Göteborgsområdet som är prioriterade regionalpolitiskt sett.

Regeringen kommer också att inom kort lägga fram förslag om åtgärder i Uddevallaregionen. Bl. a. kommer en förstärkning av länsstyrelsernas medel för projektverksamhet att ske. En verksamhet som vi i det sammanhanget har tänkt på är att inom utbildningssektorn få ett intensifierat utvecklingsarbete, vilket kan vara betydelsefullt för den verksamhet som Christer Eirefelt har berört. Men jag vill även här betona att det ankommer på länsstyrelserna att göra avvägningar mellan olika insatser.

Som jag ser det, herr talman, bör det finnas goda möjligheter för Småföretagsekonomi att få pengar för att kunna fortsätta sin verksamhet. Jag rekommenderar i första hand ett samtal med länsstyrelsen i Göteborg.

Anf. 10 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag noterar industriministerns positiva inställning.

Jag delar uppfattningen att det här projektet bör kunna bli en stor resurs i samband med åtgärderna för att lösa Uddevallaproblematiken. Det finns säkert också en viss beredskap inom Småföretagsekonomi för en verksamhet i det sammanhanget.

Det som har bekymrat framför allt initiativtagarna till projektet är att det har varit svårt att få förståelse för insatser som inte riktigt följer de gängse normerna. Man har arbetat med en hel del projekt som har blivit en uppföljning av själva ekonomutbildningen, och det är i det avseendet man tycker sig ha svårt att vinna gehör. Detta är naturligtvis särskilt olyckligt eftersom det bl. a. gäller att hitta nya former för samarbetet mellan universiteten och näringslivet.

Jag noterar, som sagt, att industriministern har en positiv inställning och också att det kommer att bli möjligt att få ytterligare medel för verksamhet av den typ som bedrivs bl. a. av Småföretagsekonomi.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1984/85:115 bil. 1 till arbetsmarknadsutskottet

bil. 2 till trafikutskottet

6 § Anmälades och bordlades

Proposition

1984/85:122 Lärarutbildning för grundskolan m. m.

7 § Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1984/85:23 Presstöd (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:27 Anslag till de kungl. hov- och slottsstaterna (prop. 1984/85:100 delvis)

Skatteutskottets betänkanden

1984/85:25 Höjning av reklamskatten (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:34 Vissa anslag för budgetåret 1985/86 inom finansdepartementets område (prop. 1984/85:100 delvis)

Justitieutskottets betänkanden

1984/85:15 Vissa förvaltningsprocessuella frågor

1984/85:16 Anslag till statsrådsberedningen m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Lagutskottets betänkanden

1984/85:17 Internationell järnvägstrafik m. m. (prop. 1984/85:33 delvis)

1984/85:18 Viss ändring i lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare

1984/85:22 Internationell och inrikes vägtransport (prop. 1984/85:58)

1984/85:23 Anslag till bokföringsnämnden (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:24 Anslag till allmänna reklamationsnämnden (prop. 1984/85:100 delvis)

Utrikesutskottets betänkanden

1984/85:8 Vissa anslag m. m. inom utrikesdepartementets område (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:9 Tilläggsbudget II inom utrikesdepartementets område (prop. 1984/85:101 delvis)

Socialutskottets betänkande

1984/85:13 Företagshälsovård och arbetsanpassning (prop. 1984/85:89)

Utbildningsutskottets betänkanden

1984/85:13 Anslag till skolöverstyrelsen, m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:17 Svensk undervisning i utlandet, m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Näringsutskottets betänkanden

1984/85:15 Tilläggsbudget II inom industridepartementets område (prop. 1984/85:101 delvis)

1984/85:17 Utvidgad skyldighet för kreditupplysningsföretag att lämna beställaruppgift

Bostadsutskottets betänkande

1984/85:10 Anslag till lantmäteriet och centralnämnden för fastighetsdata m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Fredagen den
1 mars 1985

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 28 februari

*Meddelande om
interpellationer*

1984/85:108 av *Ulf Adelsohn* (m) till justitieministern om lagstiftning och rättssäkerhet:

I ett anförande vid verksledningskonferensen i Malmö den 24 januari 1985 sade justitieminister Sten Wickbom bl. a.:

”När en enskild står inför en myndighet eller en domstol är det inte fråga om denne skall få rätt gentemot myndigheten eller inte. Frågan gäller hur den enskildes intresse skall vägas mot andra och ofta mer oprecisa intressen. Det här är inte någon lätt och tacksam uppgift som vi i myndigheterna ställs inför. Men min erfarenhet är att myndigheterna på ett förtjänstfullt sätt klarar detta. Myndigheterna är en garant för rättssäkerheten.

Konservativa debattörer antyder ofta att den enskildes frihet är starkt hotad vid en sådan avvägning. Man gör detta genom försåtliga angrepp på myndigheterna som påstår sig inte vilja ge den enskilde rätt.

Resonemang av det här slaget måste kraftfullt bemötas. Innebörden är nämligen den att vissa intressen inte får ifrågasättas. Inte ens om en majoritet i riksdagen beslutat om detta.”

I sitt anförande diskuterade Sten Wickbom också lagstiftningsprinciper, varvid justitieministern uttalade sitt förord för ”generalklausulstekniken” och annan lagstiftningsteknik som ger myndigheter och domstolar friare händer att avgöra tolkning och tillämpning.

Justitieministerns uttalande om lagstiftningens uppgifter och den enskildes ställning reser en rad frågor.

Av uttalandet att döma anser justitieministern att myndigheters och domstolars uppgift inte är att skipa rätt, utan att väga den enskildes intressen mot andra ”ofta mer oprecisa intressen”, varmed vanligen avses det offentliga intressen. Detta riskerar att leda till ett godtycke och en osäkerhet som inte får finnas i en rättsstat.

Om inga intressen får skyddas när det gäller att genomföra de politiska ambitionerna hos en riksdagsmajoritet, leder detta resonemang i sin förlängning till att t. o. m. grundlagar är onödiga. Men grundlagar, och de rättigheter de garanterar minoriteten, har tillkommit just för att förhindra majoritetsförtryck.

Samtidigt skapar andra uttalanden ett intryck av att regeringen har en annan inställning till brott som drabbar enskilda. Medan det talas om ett ”nytt rättssäkerhetsbegrepp” när det handlar om brott mot staten, tycks det prutas på effektivitetskravet när det gäller brott mot människor.

Regeringen har i budgeten prioriterat nysatsningar på insatser mot brott som drabbar staten. Samtidigt som regeringen genomfört en strafftidskortning har justitieministern uttalat sig för skärpta regler för fångar dömda

för ekonomiska brott, eftersom dessa ej påstås behöva någon "social rehabilitering".

I ett uppmärksammat TV-program sade justitieministern att "vi får leva med en låg upplysningsprocent på bostadsinbrott" och att det är "en vettig avvägning" att endast 17 % av anmälda brott förs till domstol. I stället såg justitieministern många fördelar i att myndigheter genomförde andra insatser.

Jag vill med anledning därav ställa följande frågor till justitieministern:

1. Är det regeringens uppfattning att insatser mot brott som drabbar staten skall prioriteras framför brott mot människor?
2. Anser justitieministern att kravet på effektivitet skall väga tyngre i förhållande till kravet på rättssäkerhet när det gäller s. k. eko-brott?
3. Står justitieministern fast vid uppfattningen att "vi får leva med" 7 % upplysningsandel när det gäller bostadsinbrott och att det är "en vettig avvägning" att endast 17 % av anmälda brott förs till domstol?
4. Innebär justitieministerns uttalanden att regeringen förordar ett flitigare användande av generalklausuler och liknande lagstiftningstekniker när det handlar om att reglera förhållandet mellan människor och myndigheter?
5. Står justitieministern fast vid sitt uttalande: "När en enskild står inför en myndighet eller en domstol är det inte fråga om denne skall få rätt gentemot myndigheten eller inte."?

1984/85:109 av *Tore Nilsson (m)* till socialministern om den militära sjukvårdsutbildningen:

Uppmärksamheten riktas just nu på den svenska beredskapen under det senaste världskriget. Mycket är dokumenterat om den men knappast något om sjukvården i de svenska förbanden. Under den mest kritiska perioden vid ockupationen av våra grannländer, när de svenska fältförbanden låg i högsta beredskap, ställdes stora krav på fältsjukhusen och deras personal, varvid både läkare och sjukvårdare utsattes för prov och fick en betydelsefull träning på många sätt – även då det gällde att ta hand om dem som drabbats av olyckor t. ex. vid mineringen vid gränsen.

Det kan påstås att fördelnings- och etappsjukhusen då visade sig vara rätt uppbyggda och effektiva och kunde ge en nödvändig vård, vilket även gav rön och kunskaper som var nyttiga senare för försvarets hälso- och sjukvård.

Vad som ytterligare borde dokumenteras är vilken betydelse utbildningen i den militära sjukvården visade sig ha för civil verksamhet genom att läkare och övrig personal som tjänstgjort vid krigsmakten kunde ställa sig till förfogande för tjänst utomlands, t. ex. hos Röda korset, Rädda barnen och olika missionsorganisationer. Deras erfarenhet från etappsjukhus och liknande enheter meriterade dem att i en härjad omvärld göra oersättliga insatser för att rädda offren från krig och andra katastrofer.

Det finns uppgifter just nu om viss förändring av trängförbanden, som skulle kunna tänkas ha inverkan på sjukvårdsförbandens utbildning, varför jag här vill anföra:

1. Det är väl känt att en god fungerande sjukvård är av stort värde för att stärka motståndsviljan vid krigsaktiviteter, vilket också tänkbara motståndare vet. En effektiv sjukvård är en viktig del av ett fredsbevarande och krigsavhållande svenskt försvar.
2. Under övningen Västgräns nyligen blev även försvarets sjukvårdsorganisation testad, och erfarenheterna därifrån bör redovisas.
3. I detta sammanhang bör erinras om att försvarets sjukvårdsutbildning och praktik är till gagn även för den civila vården och för viss forskning och att de möjliggör för vårt land att ställa resurser till förfogande i oroliga och krigsdrabbade områden.
4. En god militär sjukvårdsutbildning innebär en reserv i händelse av att vårt land skulle drabbas av oönskade militäraktiviteter eller av naturkatastrofer.

Jag anser det värdefullt att dessa förhållanden belyses och ber socialministern redogöra för den svenska sjukvårdsutbildningen i detta avseende och vår beredskap i krissituationer samt vår möjlighet att bistå med personal vid akuta internationella kriser som medför efterfrågan av utbildad personal av olika kategorier.

1984/85:110 av *Margit Gennser* (m) till justitieministern om kommunernas nonchalerande av gällande lagar:

1970- och 1980-talens allt kärvare näringslivsklimat har i ökad utsträckning frestat kommuner att genom näringslivssatsningar agera utanför den kommunala kompetensen. Inte så få fall av sådana överträdelser har prövats av domstol, varvid de vidtagna kommunala åtgärderna ofta har funnits strida mot kommunallagen.

En metod att undvika rättslig prövning av kommunala näringslivsengagemang har varit att förlägga tveksam kommunal näringsverksamhet till kommunala bolag. Följande två exempel visar hur kommuner kan kringgå KL:s bestämmelser om den kommunala kompetensen:

1. I slutet av 1970-talet överfördes Emsfors Bruk, ett av Södra skogsägarnas förlustbringande pappersbruk, till ett helägt kommunalt bolag i Oskarshamns kommun. Kommunen förband sig i köpekontraktet att betala ett skadestånd på 4 milj. kr. om kontraktet inte fullföljdes. Samtidigt iklädde sig kommunen borgen för kommunens helägda bolag Oskarshamns Industrilokaler AB på 15 milj. kr. för att detta bolag skulle kunna förvärva Emsfors Bruk AB. De kommunala besluten överklagades. Vid den slutliga rättsliga prövningen fastslog regeringsrätten att kommuner inte har rätt att driva tillverkningsrörelse som helt saknar samband med den kommunala verksamheten. Regeringsrätten upphävde därför kommunens beslut att lämna borgen till Oskarshamns Industrilokaler AB för förvärv av Emsfors Bruk AB.

2. För att undvika ett upphävande av beslut om kommunalt engagemang i ett krisdrabbat företag förfor Hultsfreds kommun på ett annat sätt. Trähusfabriken i Hultsfred, även det ett företag ägt av Södra skogsägarna,

Fredagen den
1 mars 1985

*Meddelande om
interpellationer*

övergick i kommunal ägo i januari 1982. Hultsfreds Industribolag köpte trähusfabriken för 1 kr. I köpet ingick fastigheter med betydande taxeringsvärden. Kommunen erhöll dessutom ett lån från Södra skogsägarna, som sattes in i ett nybildat dotterbolag till Hultsfreds Industribolag. Beslutet att driva kommunal tillverkningsverksamhet behövde dock inte formellt behandlas i fullmäktige, varför beslutet som följd härav inte kunde överklagas. Kommunen kunde genom en fyndig juridisk/ekonomisk konstruktion kringgå lagstiftningens bestämmelser om den kommunala kompetensen.

Regering och riksdag har inte minst när det gäller enskildas och företags kringgående av skattebestämmelser fördömt detta såsom moraliskt mindervärdigt och osolidariskt. För att komma åt legalt kringgående av skattelagarna har riksdagen antagit en lag som innehåller en generalklausul mot skatteflykt. Kringgående av skattelagstiftningen har således bedömts mycket strängt av lagstiftarna. En helt annan attityd har intagits av regeringsföreträdare och framträdande kommunalpolitiker, när det gäller politikernas kringgående av KL:s bestämmelser om den kommunala kompetensen. Detta är synnerligen allvarligt, eftersom det t. o. m. förekommit att företrädare för kommuner, som av domstolar fällts för överträdelse av lagen om den kommunala kompetensen, uttalat sin avsikt att inte beakta domen och således inte upphäva det olagliga beslutet. Denna typ av lagtrots har bl. a. varit föremål för frågor till civilministern (se riksdagens protokoll 1983/84:88 samt 1984/85:11). Civilministern fördömde i riksdagen endast pliktskyldigast kommunalpolitikernas olagliga beteenden och hänvisade f. ö. till stat- och kommunberedningen. Civilministerns svaga fördömande tycks ha uppfattats som en uppmuntran att betrakta lagregler om den kommunala kompetensen som formalia utan praktiskt intresse. Detta kommer att få betänkliga effekter för respekten för lag och rätt i Sverige. De enskilda människornas rättskänsla kommer att förstöras, när de ser att politikerna – garanterna för lag och rätt – ostraffat kan bryta mot gällande lagstiftning. Malmö kommuns engagemang i färjetrafik mellan Malmö och Köpenhamn illustrerar detta, inte minst eftersom det kommunala agerandet står i strid inte endast med kommunallagen utan också med aktiebolagslagen samt näringsfrihetslagstiftningen.

Kommunikationerna mellan Malmö och Köpenhamn har under det senaste decenniet alltmer försämrats. Den socialdemokratiska majoriteten i Malmö kommun beslöt därför att genom kommunalt engagemang försöka förbättra förhållandena. För att kringgå KL:s regler om den kommunala kompetensen beslöts att det av Malmö kommun helägda Frihamnsbolaget skulle engagera sig i rederirörelse tillsammans med privata intressenter. I det avtal som ingicks mellan det kommunala Frihamnsbolaget och de privata intressenterna förband sig bolaget att betala alla uppkomna förluster på verksamheten under de kommande fyra åren. Efter ett halvår hade rederiet gått med 7,5 milj. kr. i förlust. Varje tillkommande månad beräknas kosta minst 1 milj. kr. i ytterligare förluster.

När beslutet togs i Frihamnsbolagets styrelse var det helt uppenbart för hela styrelsen att beslutet stred mot gällande bolagsordning. Detta hindrade

dock inte majoriteten från att satsa på färjeverksamheten. Den 4 juni 1984 beslöt därför Malmö kommunstyrelse att ge kommunens ombud vid Frihamnsbolagets bolagsstämma direktiv att rösta för en ny reviderad bolagsordning. Kommunstyrelsens beslut överklagades med hänvisning till följande:

- 1) Beslutet ansågs strida mot lag (2 och 9 kap. AL).
- 2) Internationell rederiverksamhet måste anses vara för kommun främmande verksamhet.
- 3) Beslutet måste anses kränka enskildas rätt som skattebetalare.
- 4) Enskilda företag som driver färjetrafik på marknadsmässiga grunder skadas. Det kommunala engagemanget strider därför mot grundläggande näringsrättsliga principer.

Efter ett halvår visade det sig också att det kommunala rederiet så inkräktat på ett privat rederis marknad att detta måste gå i konkurs.

Kammarrättens i Göteborg dom offentliggjordes för någon vecka sedan. I domen konstateras att kommunstyrelsen överträtt sina befogenheter genom att låta det privata Frihamnsbolaget köpa in sig i Gripenlinjen. Kammarrätten konstaterade att Frihamnsbolaget brutit mot AL:s regler om bolagets verksamhet. Hade det varit fråga om ett privat bolag hade med all säkerhet styrelseledamöterna gjorts personligt ansvariga för bolagets förluster. Kommunstyrelsens ordförande Nils Yngvesson kommenterade i SDS kammarrättens dom med att denna "ingenting betyder i verkligheten". Malmös skattebetalare skall således betala den förlustbringande verksamheten, som måste anses strida mot KL:s kompetensregler, samtidigt som kommunen med skattesubventioner kan konkurrera ut privata icke subventionerade företag.

Frihamnsbolagets färjeverksamhets överförande till Malmö kommun håller på eller kommer att prövas ytterligare av rättsliga instanser liksom Malmö kommuns tillskott till Frihamnsbolaget för att täcka Gripenlinjens förluster.

Kommunmedborgarna i Malmö finner det anmärkningsvärt att kommunala förtroendemän kan kringgå lagar som är till för att skydda dem som skattebetalare, näringsidkare och medborgare. Och än mer stötande finner de det vara, att domar som går de styrande kommunalpolitikerna mot kan av dessa viftas bort som ointressanta formalia.

Kommunalpolitikernas efterlevnad av KL:s bestämmelser om den kommunala kompetensen, av aktiebolagslagens regler och grundläggande näringsrättsliga principer kan inte längre enbart vara en fråga för civilministern. Det är justitieministern som ytterst är ansvarig för att värna om Sverige som rättsstat.

Civilministerns och regeringens bristande intresse för att klart och entydigt fördöma vissa kommunalpolitikers åsikt att de står över lagen kan antingen bero på att de inte insett vilken fara för rättssamhället som dessa politikers agerande utgör, eller också beror det på att det socialdemokratiska rättsbegreppet bygger på att en politisk majoritet alltid har rätt, även om denna majoritet råkar bryta mot formella regler – mot lagen. Underförstått

Nr 93

Fredagen den
1 mars 1985

*Meddelande om
interpellationer*

räknar man med att den politiska majoriteten alltid kan ändra gällande spelregler. Frihamnsbolagets bolagsordning kan ändras i efterhand. Regering och riksdag kan alltid ändra eventuellt hindrande lagar.

Med anledning av vad som ovan anförts och då medborgarnas inställning till lagarna och Sveriges ställning som rättsstat får antas påverkas om kommuner eller vissa myndigheter tillåts att opåtalat kringgå eller nonchallera gällande lag ber jag att få ställa följande fråga till justitieministern:

Aver justitieministern att vidtaga några åtgärder för att tillse att kommuner framdeles hindras att kringgå eller nonchalera gällande lagstiftning och domstolsutslag?

9 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 28 februari

1984/85:454 av *Lennart Brunander* (c) till arbetsmarknadsministern om ökad utbildning av tekniker för tekoindustrin:

Svensk tekoindustri har under många år brottats med stora svårigheter. Lågprisimporten har pressat den svenska industrin, men många har ändå klarat konkurrensen och det har de gjort tack vare ett stort kunnande och produkter av god kvalitet.

Tekoindustrins tillbakagång har dess värre också medfört att det inte satsats på utbildning i tillräcklig utsträckning. Det finns i dag för få utbildningsmöjligheter inom detta område. Avgången av äldre arbetskraft – och den är stor – innebär att erfarenhet och kunnande försvinner. Den tekniska utvecklingen inom tekoindustrin är dessutom stor och ställer krav på ytterligare tekniskt kunnande. Data och elektronik är i dag en vanlig del av branschens hjälpmedel.

Skall svensk tekoindustri ha någon framtid måste utbildningsresurserna snabbt byggas ut. Det är kanske framför allt teknikerutbildning som behövs, men det behövs utbildning på alla nivåer. Det totala rekryteringsbehovet är ca 1 000 personer per år. Sjuhäradsbygden är centrum för svensk tekoindustri, och det vore därför naturligt att man där bygger upp ett centrum för tekoutbildningen.

Jag vill mot denna bakgrund fråga arbetsmarknadsministern:

Är arbetsmarknadsministern beredd att vidta snabba åtgärder för att öka utbildningen av tekniker för tekoindustrin?

1984/85:455 av *Kerstin Ekman* (fp) till försvarsministern om samordningen mellan skolavslutning och inryckning till värnpliktstjänstgöring:

Problemet med skolavslutning resp. inryckning till grundutbildning har länge väntat på en lösning.

I frågesvar den 11 januari 1985 utlovade statsrådet Lena Hjelm-Wallén att försvarsdepartementet skulle presentera en lösning.

Enligt uppgift är det förslag som nu presenteras att de elever i avgångsklassen som skall rycka in till grundutbildning beviljas tjänstledighet upp till fem dagar.

Enligt min uppfattning är detta en dålig lösning, eftersom dubbel utbildning enligt arméstaben blir nödvändig.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga försvarsministern:

Vilka andra alternativ har diskuterats?

1984/85:456 av *Görel Bohlin* (m) till justitieministern om lokalisering till Tierp av en kriminalvårdsanstalt för Uppsala län:

Kriminalvårdsstyrelsen planerar att förlägga en kriminalvårdsanstalt för Uppsala län i Rosersberg. Hälften av Rosersbergs invånare har protesterat mot detta samtidigt som Tierps kommun gjort framställning om att få anstalten. Det är obegripligt att man framhärdar i en lokalisering av fängelset i strid med invånarnas önskemål.

Jag vill därför fråga justitieministern om han är beredd att medverka till att såväl tierpsbornas som rosersbergsbornas önskan tillmötesgås genom att fängelset lokaliseras till Tierp och således även placeras inom rätt kriminalvårdsområde.

1984/85:457 av *Sten Sture Paterson* (m) till utrikesministern om respekten för de mänskliga rättigheterna i Nicaragua:

I april 1977 bildades Permanenta kommissionen för mänskliga rättigheter (CPDH) i Nicaragua. Förtroende och respekt för CPDH:s arbete har uttalats av bl. a. FN:s kommission för mänskliga rättigheter, OAS, Amnesty International, Internationella juristkommissionen, Internationella sällskapet för mänskliga rättigheter, Freedom House och International League for Human Rights (New York), America's watch och Corte Interamericano de Derechos Humanos (Costa Rica).

CPDH uttalar i maj 1984 att "vi är djupt oroade över situationen för de mänskliga rättigheterna i Nicaragua, då vi bevittnar det faktum att dessa rättigheter respekteras mindre och mindre."

Med detta uttalande som bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Nr 93

Fredagen den
1 mars 1985

*Meddelande om
frågor*

Nr 93

Fredagen den
1 mars 1985

*Meddelande om
frågor*

Hur bedömer utrikesministern situationen för de mänskliga rättigheterna i Nicaragua?

10 § Kammaren åtskildes kl. 09.22.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert